

Rätten, hållbar energianvändning och bevarandet av kulturvärden

UPPSALA
UNIVERSITET

Välkommen till REKO – ett
forskningsprojekt för
klimat och kulturvärden

Finansieras av:

Koordineras av:

Stockholms
universitet

I samarbete med:

UPPSALA
UNIVERSITET

<https://mesam.se/projekt/ratten-hallbar-energianvandning-och-bevarandet-av-kulturvarden>

UPPSALA
UNIVERSITET

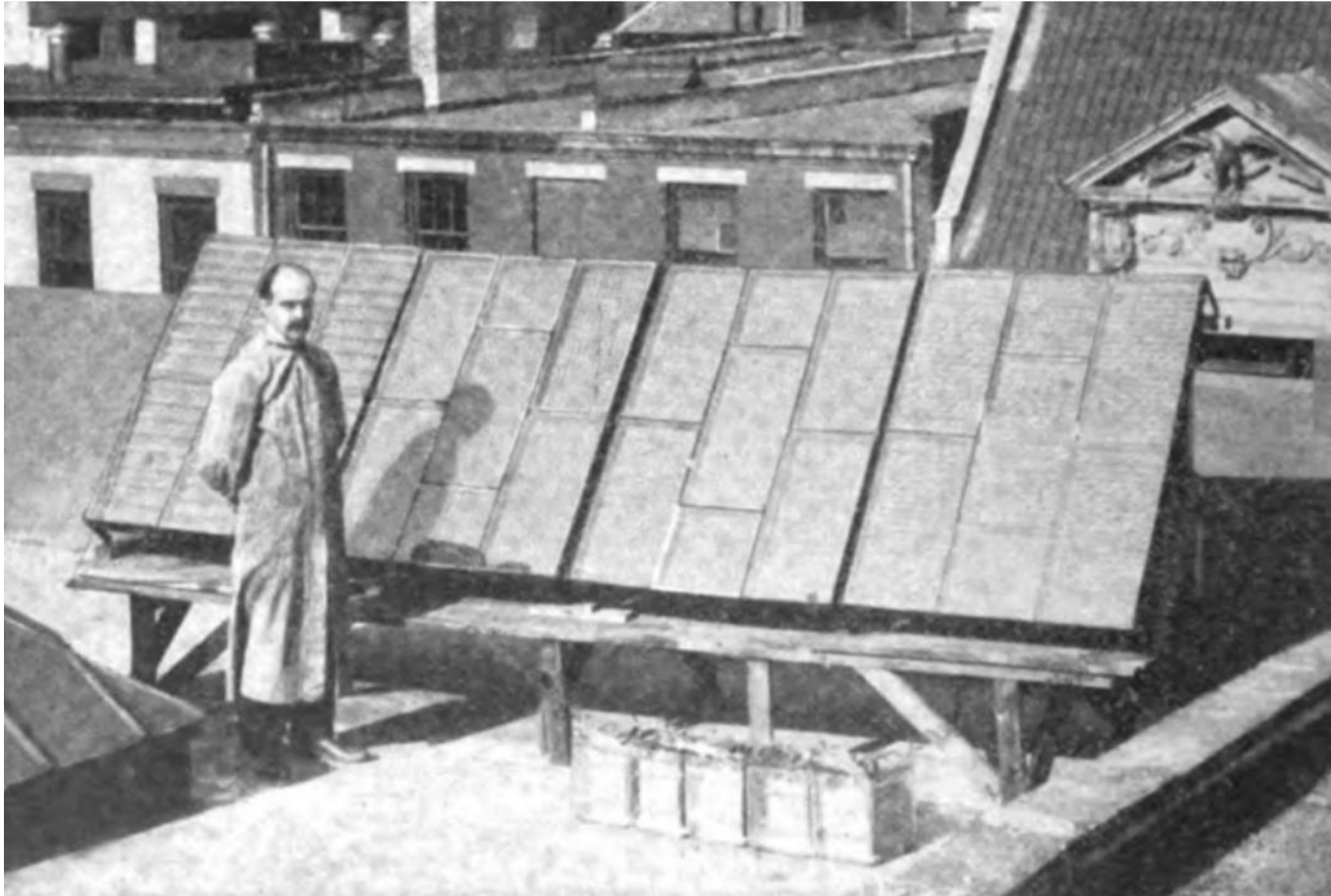
Teamet

- Anna Christiernsson, docent, Juridiska inst, Stockholms universitet
- Melina Malafry, Jur dr, Juridiska inst, Uppsala universitet
- Mia Geijer, Fil dr, Kulturvård, Uppsala universitet
- Tor Broström, professor, Kulturvård Uppsala universitet
- Edith Lalander-Malmström, Jur kand, Juridiska inst, Stockholms universitet
- Lovia Fransson, Jur kand, Juridiska inst, Stockholms universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Utgångspunkter

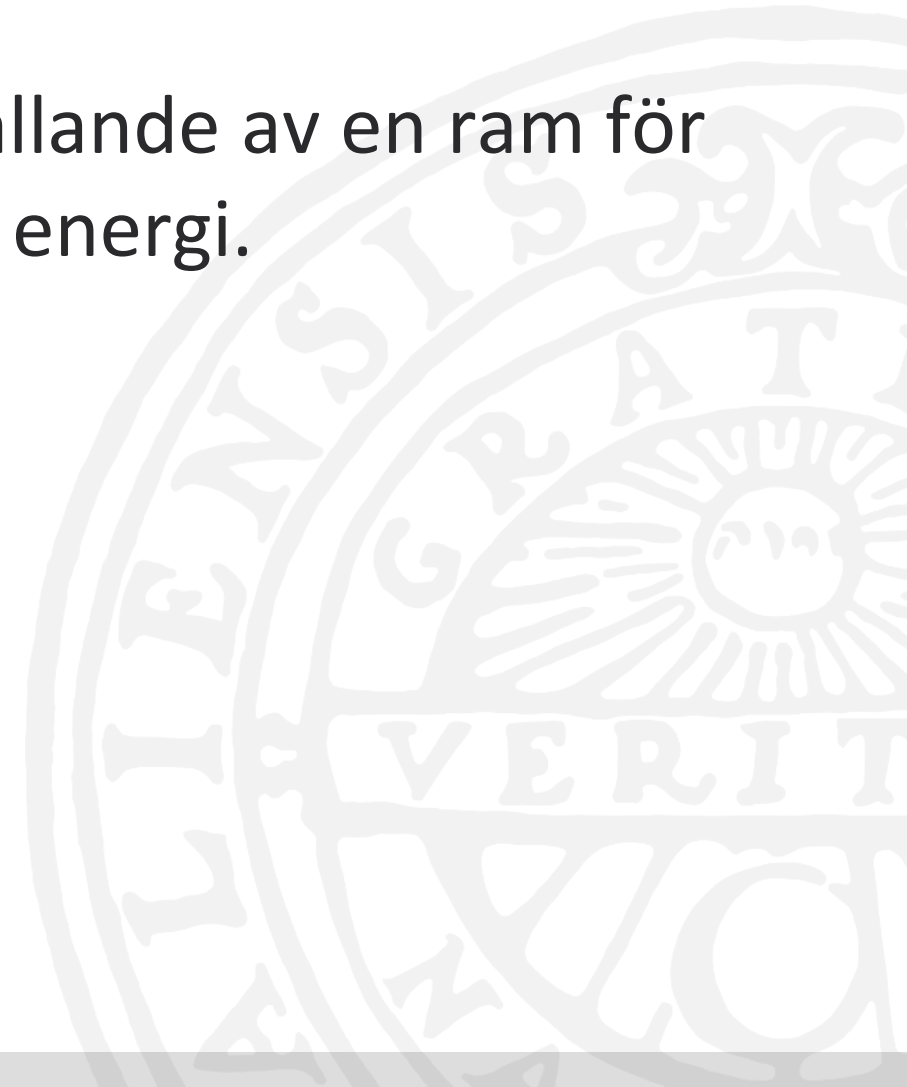
- Hållbar energikonsumtion
- Minskad förlust av kulturvärden
- Rättssäker avvägning för att uppnå hållbar helhet

UPPSALA
UNIVERSITET

Politisk hotspot

- Förordning (EU) 2022/2577, om fastställande av en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi.

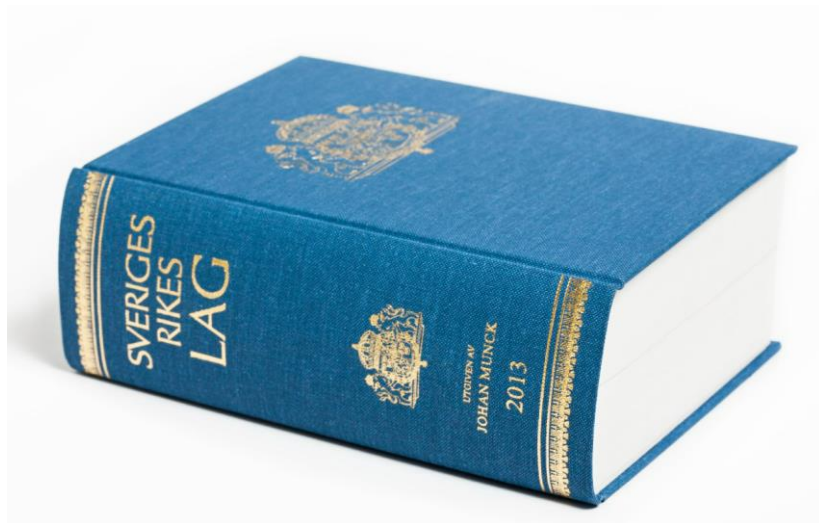

UPPSALA
UNIVERSITET

REKO – tvärvetenskapliga metoder

Juridiska principer

- Legalitet
- Objektivitet
- Proportionalitet

Kulturmiljövård principer

- Helhetssyn på hållbarhet
- Bygga kulturmiljöer
- Kulturvärden - mer än det vi ser på ytan
- (estetiskt, historiskt, kulturellt, konstnärligt)
socialt)

Styrning med hårda och mjuka medel

Energi effektivitet

- FN 2030, Habitat III
- EU direktiv
- EU policies
- Nationell lag
- Nationella, regionala, lokala mål och policies etc
- Skattereduktion, bidrag
- Standards

Kulturvärden

- FN 2030, Habitat III, Världsarvskonventionen
- EU konventioner
- EU policies
- Nationell lagstiftning (KML, PBL, MB)
- Nationella, regionala, lokala mål och policies etc
- Bidrag
- Standards

SVENSK STANDARD
SS-EN 16883:2017

Fastställt/Approved: 2017-06-12
Publicerad/Published: 2017-06-20
Utgåva/Edition: 1
Språk/Language: engelska/English
ICS: 91.120.10; 97.195

Bevarande av kulturarv – Riktlinjer för förbättring av energiprestandan i historiska byggnader

Conservation of cultural heritage – Guidelines for improving the energy performance of historic buildings

Att väga intressen

MB

PBL

KML

Allmänna
intressen

Enskilda
intressen

Proportionalitets-
principen

Århuskonven-
tionen

EKMR/Rf

UPPSALA
UNIVERSITET

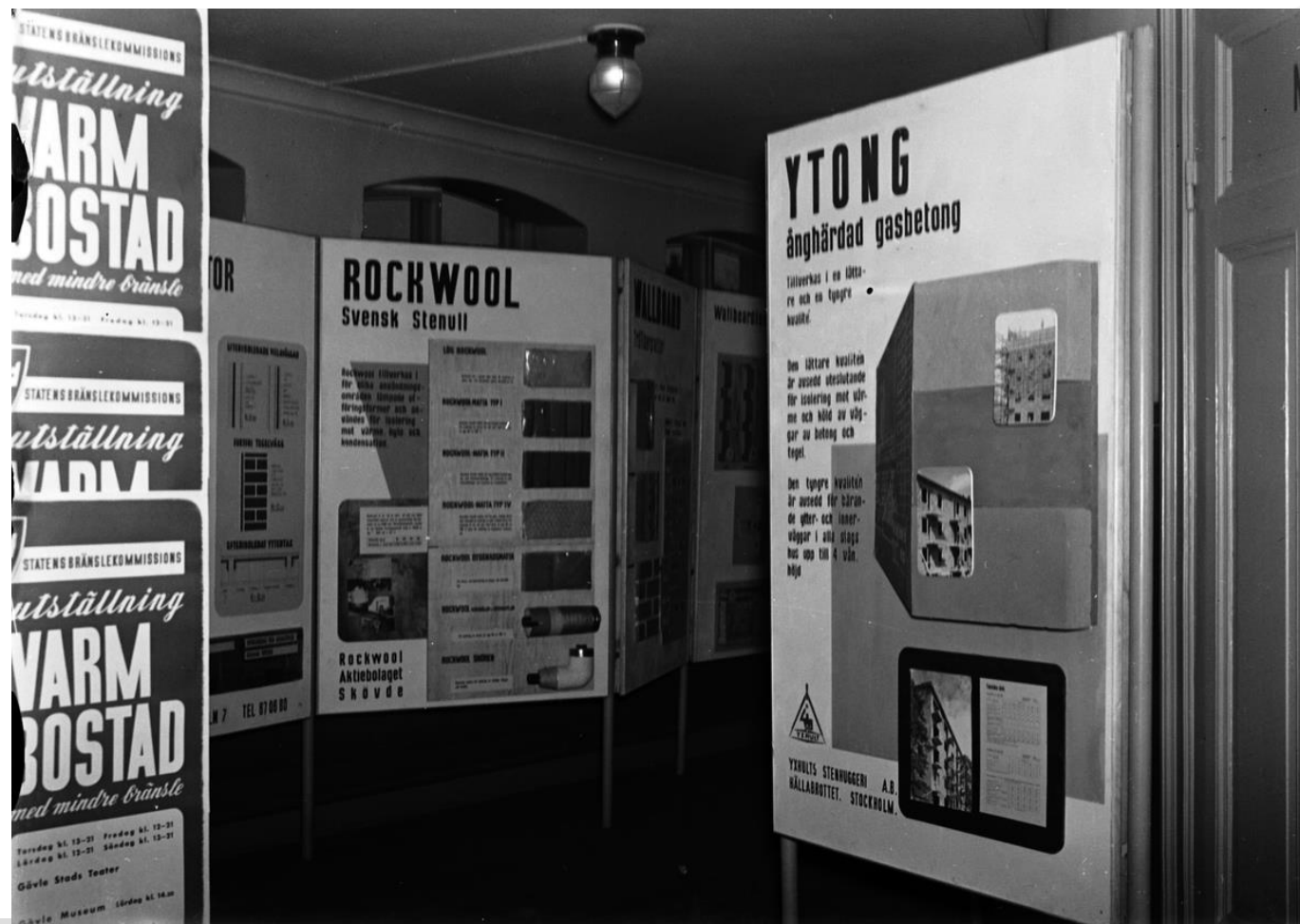
Varför är det så här? - Energibruk, lagstiftning och byggande ur historiskt perspektiv

Byggnadsstadga

för rikets städer.

Gifven Stockholms Slott den 8 Maj 1874; och
gällande från och med den 1 Januari 1875.

Lund,
Håkan Ohlssons Boktryckeri,
1874.

UPPSALA
UNIVERSITET

Fallstudier och rättsfall

- Tillämpning av KML & PBL - Solceller
- Tillämpning av KML & PBL - Fönster
- Tillämpning av KML & PBL - Värmesystems
- Tillämpning av PBL - National enkät och intervju

- Lagstiftningen är i stort sett adekvat men tillämpning är inte rättssäker
- Vissa behov av lagöversyn
- Behov av utpekade kulturvärden
- Lagstiftningen behöver kompletteras med mjuka styrmedel – varsamhet måste bli ekonomiskt attraktivt
- Kunskapsspridning och samarbeten

UPPSALA
UNIVERSITET

PBL – ett parti monopol?

- Planmonopolet ger stort tolkningsutrymme
- Förvanskningförbudet (PBL 8, 13 §) och varsamhetsprincipen (PBL 8, 17 §) ska beaktas
- Inom och utanför Detaljplan får orimligt stora konsekvenser för tillämpningen
- Undantag ger osäkerhet
- Expertis behövs, matters (PBL 12, 7 §)
- Lär känna BBR
- Tillsynen brister men kan få stor konsekvens
- Överprövning - Svårt att förutse trots flera rättsfall

UPPSALA
UNIVERSITET

I betraktarens öga?

- MB och PBL handlar om avvägningar (Kap 2 i båda lagarna)
- Riksintresseområde och utpekade kulturmiljöer får stor betydelse
- I rättsfallen ges synlighet större betydelse än autenticitet
- Kulturvärdeskompetens ingår inte i kravspec för rådmän

UPPSALA
UNIVERSITET

KML – mjuk tillämpning av bestämmelser

- Relativt få byggnader är skyddade, av dem är få småhus. (kolla bebyggelsereg)
- Tillstånd om särskilda skäl (ekonomi, energieffektivitet, fortsatt bruk)
- Måste inte vara en konflikt
- Få rättsfall

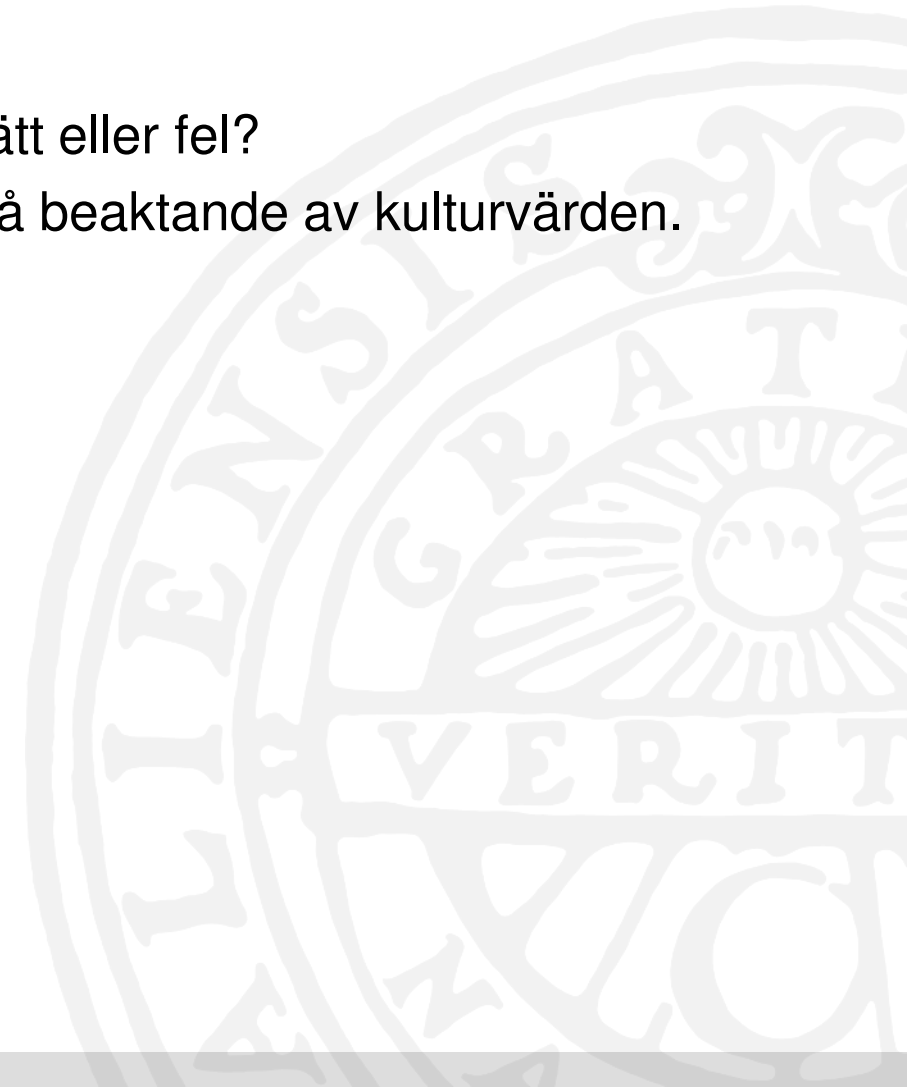

UPPSALA
UNIVERSITET

Energirådgivning och -deklarationen

Risk eller möjlighet?

- EU-direktiv är implementerade i svensk lag
- Undantaget för kulturvärden har inte tillämpats i Sverige – rätt eller fel?
- Boverkets vägledning för energirådgivning innehåller krav på beaktande av kulturvärden. Råd får inte leda till att skyddade byggnader förvanskas.

UPPSALA
UNIVERSITET

Spring off - Väga rätt

Uppsala University Graduate School in Sustainability Studies (GRASS)

UPPSALA
UNIVERSITET

Samverkan - Solel och varsamhet

<https://utveckling.regionorebrolan.se/sv/energi-kontoret/vara-omraden/fornybar-energi-och-energisystem/solel-och-varsamhetskrav-i-olika-bebyggelsemiljoer/>

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för uppmärksamheten!

mia.geijer@konstvet.uu.se